

VÁCLAV RYNEŠ

Národ
a stát
v českých
dějinách

Václav Rýněš
Národ a stát v českých dějinách

VÁCLAV RYNEŠ

Národ a stát v českých dějinách

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Copyright © Václav Ryněš, 2018

Cover © Lukáš Tuma, 2018

Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2018

ISBN 978-80-7557-166-3 (print)

ISBN 978-80-7557-652-1 (ePub)

ISBN 978-80-7557-653-8 (mobi)

ISBN 978-80-7557-654-5 (pdf)

Obsah

KNIHA PRVNÍ 7

Úvod: Lidské dějiny a jejich smysl a kontinuita.....	9
1. Český národ a jeho symbolika.....	19
2. Český středověký stát a národ.....	24
3. Obrození národní a státní.....	32
4. Národ a stát na přelomu 19. a 20. století.....	40
5. Hledání smyslu českých dějin v historických etapách.....	51
6. Evropský význam české a slovenské státnosti.....	66
7. Prezidenti a jejich koncepce národní a státní.....	72
8. Koncepce politického stranictví ve 20. století.....	84
9. Národní kultura a písemnictví.....	90
10. Národní identita a kontinuita.....	104
11. Česká otázka v dějinách.....	109
12. Český étos.....	114
Přílohy.....	121
Příloha 1 Dějinný smysl politického stranictví.....	122
Příloha 2 Kontinuita a smysl českých dějin.....	126
Příloha 3 Socialistické pojetí dějin.....	132
Příloha 4 Diskuse o smyslu českých dějin v letech 1948–1989.....	141
Příloha 5 Dějinný smysl a osobnosti z humanitní oblasti v období 1890–2010.....	148
Příloha 6 Metodologie a metoda.....	158
Závěr.....	167

KNIHA DRUHÁ 169

Úvod	171
1. Československá státnost a první republika.....	177
2. Česko-Slovensko	203
3. Národní stranictví	214
4. Autoritativní demokracie a stavovství	225
5. Protektorát Čechy a Morava	239
6. Od hnědé totality k rudé	253
7. Příčiny krize československé demokracie v letech 1918–1989.....	266
Přílohy	275
Příloha 1 Výběrová dokumentace	276
Příloha 2 Vládní sestavy	290
Příloha 3 Některé osobnosti.....	296
Příloha 4 Politické stranictví	315
Příloha 5 Nacionalismus – národovectví.....	328
Příloha 6 K počtě zbraň!.....	330
Závěr	333
Literatura	338

KNIHA PRVNÍ

Dějinná kontinuita

O smyslu českých národních dějin a státnosti

Úvod:

Lidské dějiny a jejich smysl a kontinuita

Obsah první knihy tvoří výňatky z autorovy studie „O smyslu a cíli lidských dějin“ z roku 1982. Jedná se o úvahy, které se zamýšlí nad dějinným vývojem lidstva.

V nepřetržitém celoplanetárním vývojovém procesu se odehrávají dějiny člověka a lidské společnosti – od minulosti, k současnosti a k neznámé budoucnosti. Poslání, smysl, účel, příčina a cíl lidského života a lidské společnosti a jejich dějin vytváří souhrn otázek, které si lidstvo kladlo, klade a bude klást. Na tyto otázky hledá a bude hledat odpovědi, které vždy budou vycházet z lidských rozumových schopností a z lidské víry. Dějiny lidstva lze chápat také jako „paměť lidstva“, jako souhrn objektivních událostí a dějů, které se staly v určitém časovém sledu, a to prostřednictvím subjektivní interpe-lace člověkem. Lidské dějiny jsou objektivní děje a události, které probíhaly v reálném čase, v reálném duchovním a hmotném prostředí. Jsou to dějiny člověka a lidstva jejich vzájemných životních vztahů. Lidská historická paměť obsahuje pravdu i nepravdu, realitu i nerealitu, v subjektivním podání historika nebo pamětníka. Součástí dějin jsou mýty a legendy, různé vzpo-mínky na minulost a ústní a písemná sdělení, která se předávají z generace na generaci. Součástí dějin je i zkoumání a vyhodnocování hmotných pamá-tek a posuzování minulosti z různých nadhledů a pohledů vždy současnou generací a historickou veřejností.

Úsvit lidských dějin je možno charakterizovat jako období, z něhož nejsou uchovány žádné písemné prameny, které je možno dělit na dobu kamennou, bronzovou a železnou. Na tuto dobu navazuje starověk, který charakterizuje vývoj písma, následuje středověk, na jehož přelomu s novověkem se objevují

tištěné texty, dále potom novovek, kdy vznikají knihy, noviny, a nakonec postmoderní období rozvoje sdělovacích a mediálních prostředků a informační plurality.

Lidské dějiny mají svou minulost, přítomnost a svou neustálou perspektivu. Dějinná perspektiva stále nachází nepopsané stránky života člověka a společnosti. „Historia vero testis temporum, lux veritatis, vita memoriam, magistra vitae, nuncia vetustatis – Dějiny jsou svědky časů, světlem pravdy, živou pamětí, učitelkou života a poslem minulosti.“ Marcus Tullius Cicero (106 př. n. l. – 43 př. n. l.).

Lidský život a proces společenského vývoje

Lidská společnost má rozhodující vliv na vývoj každého člověka, kdy společenské a pracovní prostředí ovlivňuje prožití života jedince a jedinců. Lidská bytost se stává zrnkem v miliardách jiných zrněk, které je možno rozlišovat podle pohlaví, etnické příslušnosti, národnosti a státní příslušnosti. Z hlediska miliard lidských bytostí je jediná lidská bytost nepatrná a anonymní, součástí lidského společenství.

Tato samostatně myslící a cítící autonomní součást lidské společnosti svým žitím vytváří vždy současnou lidskou společnost, ale i její historickou minulost. Lidská bytost je v každém okamžiku svého života aktivní součástí vývojového procesu lidské společnosti a svým uplynulým životem je již součástí historického vývoje lidstva. Žijící lidská bytost v každé časové jednotce spoluvytváří současné dějiny lidstva a v každé uplynulé časové jednotce minulost lidstva – jeho historii.

Svým zrozením je každý z nás součástí lidské společnosti, která se rodí, žije a umírá na jedné planetě ve vesmírném prostoru. V dějinném vývojovém procesu si člověk nemůže vybírat místo a čas svého zrození a rovněž prostředí a „společenské“ klima pro svůj život. Prostřednictvím svých rodičů se ocitá v hmotném světě a v určitém společenském řádu a stává se členem nějaké generace, která je předem limitována dolní a horní hranicí možnosti prožití lidského života.

Dějinný vývoj člověka a společnosti – v čase a prostoru – limituje možnost duchovních a fyzických schopností a poznávací úroveň člověka a společnosti. Člověk a společnost mohou být tvůrci své existence jen v rozsahu svých

osobních a společenských možností. Způsob prožití lidského života je částečně závislý na člověku samém, a to v souvislosti s jeho interním životem, ale i se společenským prostředím a etapou vývoje lidstva, kde svůj život prožívá. Mezní hranice uvedených kritérií, jejichž přesné vymezení se vymyká možnosti lidského poznání, umožňují miliardy variant prožití toho nebo onoho lidského života.

Vývojové dějinné procesy

V poznatelném duchovním a hmotném vesmíru se neustále projevuje všeobecný pohyb a vývoj. Vývoj lze považovat za zákonný pohyb od toho, co bylo, k tomu, co je a teprve bude. S vývojem je spojen i pohyb od jednoduchého ke složitějšímu. Pohyb má celou řadu druhů v různých časových obdobích.

Moderní biologie, paleontologie, astrofyzika, zjišťují, že na všech úrovních a ve všech oblastech se setkáváme s kosmem, který nemá statickou podobu, ale také s kosmogenezí (s kosmickým vývojovým procesem). Vše ve vesmíru se nachází ve vzájemných souvislostech, vše se neustále mění. Vývoj a dějinný pohyb vesmíru, člověka a lidstva, společnosti, systémů a celku se stále mění v čase a prostoru. Duchovní procesy probíhají prostřednictvím člověka a společnosti, kdy hmotné procesy lze charakterizovat z hlediska rozměrnosti a umístění v lidsky nepoznatelném prostředí a čase. Čas je jednou obecnou formulací střídání stavů a procesů, které podmiňují existenci duchovna a hmoty, a které jsou součástí vývojového procesu ve vesmíru. Čas je vyjádřen pohybem a vývojem duchovna a hmoty od minulosti, současnosti k další budoucnosti.

Prostor a čas existují objektivně mimo a nezávisle na člověku a společnosti, kdy vesmír, člověk a společnost jsou podmíněny vývojem a pohybem. Řetěz lidských a společenských skutečností, dějů a procesů, událostí, nepřetržitě a přímo narůstá s plynutím času. Vzájemná souvislost člověka, společnosti a vesmíru tvoří nepřerušovaný řetězec, který se spojuje a propojuje do jednoho celku. V nepřetržitě proplétání, propojování, vzájemné působnosti, je zachycen charakter života vesmíru, člověka a společnosti a jejich dějinného procesu.

Dějinný společenský vývoj člověka a společnosti má na své cestě vpřed a vzhůru spirálový charakter, který se nevyvíjí v křivce, ale představuje závit – pohyb vertikální a horizontální. Vyšší vývojová úroveň ve srovnání s nižší vývojovou úrovní je charakterizovaná tím, že pohyb ve vyšším stupni

je složitější a probíhá v mnohotvárnějších formách. Vývoj každého společenského systému je přechodem jednoho stavu k druhému, od staré kvality k nové. Vstupu kvality do bytí předchází fáze postupných změn vlastností systému v rámci dané kvality. V dějinném vývoji dochází k neustálé změně a přechodu dějinného systému z jednoho kvalitativního stavu do druhého a přeměně v novou kvalitu. Lidská společnost na kterémkoliv stupni svého dějinného vývoje vytváří různorodé společenské organizační formy a struktury, složitou spleť mnoha rozmanitých vztahů a vazeb mezi jednotlivcem, společností a vnějším prostředím. Lidská společnost vytváří duchovní a hmotné hodnoty, které nemůže vytvářet jen jednotlivec, ale na nichž se podílí celá společnost, lidská technika, věda, umění, morálka atd. Lidská společnost je jednotný sociální organismus, stále vytvářený lidskými generacemi.

S narůstáním lidského vědomí dochází tak ve vývoji lidstva k intenzivnějšímu prožívání lidského života na vždy vyšší úrovni, a to za stálého stmelovacího a sdružovacího procesu a nových organizačních forem a struktur. Stmelovací a sdružovací proces souvisí s nárůstem lidských zkušeností, výsledků lidské práce a s rozvojem lidského filozofického myšlení, kdy stále dochází k vyšší koncentraci lidského myšlení a poznání.

Planeta je posetá fyzicky žijícími lidskými bytostmi, které vytvářejí živý a myslící obal, ale je obklopena i neustálou myslící sférou, kterou produkují nesčíslné mozky lidských bytostí. Neustálá produkce lidského myšlení je stálou realitou podmiňující existenci lidské bytosti a jejího dalšího rozvoje. Vývojový a dějinný pohyb lidské společnosti zahrnuje a obsahuje rozdílnosti a protikladnosti lokálního a globálního vývoje, ale i jednotný pohyb vpřed – člověka a lidstva.

Člověk a lidská společnost se neustále pokoušejí o systémový výklad základních i dílčích prvků svých dějin i systémové prognózy budoucího vývoje.

Lidský činitel v dějinném procesu

Každý člověk již při vstupu do života přichází do existujícího společenského systému a do vnějšího prostředí, které se již vytvořilo před jeho narozením, a které se za jeho života stále mění. Ve stálé změně a proměně pak probíhá celý lidský život, který ovlivňují neustálé vnější změny. Nutnost a náhodnost jsou hlavními směry v širokém řečišti života člověka a společnosti, kde se člověk

pohybuje a hledá svou životní cestu. Člověk je svobodný ve svém duchovním životě, ale již méně svobodný ve svém lidském, fyzickém životě, který je více nebo méně závislý na nutnosti a náhodě, kdy lidská svoboda je závislá na mezních bariérách a možnostech, které jsou dány okolním prostředím – v nějaké časoprostorové jednotce. Každá lidská bytost má možnost pasivně nebo aktivně se účastnit tvorby dějinných událostí, skutečností a dějů ve společenském a politickém prostředí svého života.

Souhrn určitých skutečností a dějů člověka je součástí jiného souhrnu, složitějšího kompletnějšího souhrnu a celku. Člověk vytváří události, skutečnosti a děje duchovního, pracovního, organizačního a jiného charakteru, které jsou spoludělníci jiných událostí, skutečností a dějů. Tento dějinný proces, spojený s existencí člověka a lidské společnosti, probíhá nepřetržitě, na základě stále vznikajících realit za pokračujícího pohybu lidstva do další skutečnosti.

Nějaký objektivní časový průřez dějinami lidstva mimo subjektivní lidské poznání, mohl by ukázat skutečnou spojitost dějů a lidských prožitků ve společenském a hmotném prostředí a jejich proměnu v novou kvalitu a v nový vývojový posun – což je mimo lidské schopnosti.

V okamžiku, kdy nespočet planetárních posunů znamená změnu reality a nějakých dějů a souvislostí, vzniká něco nového, nová perioda, epocha, ve které se promítá proměna a změna – vývojový časový posun. Lidská bytost zrozená před deseti tisíci léty nemohla použít střelný prach a zbraň, jejichž vznik předpokládá jinou úroveň lidského poznání a společenského a vnějšího prostředí. Člověk z doby kamenné nemohl být schopen vymyslet kybernetický přístroj a člověk průmyslové společnosti není znovu schopen používat primitivní nástroje k zabezpečení své obživy. V období kamenné společnosti nemohl vzniknout televizor, letadlo, neutronová bomba, protože rozvoj technického myšlení a průmyslové výroby jsou spojeny s jinou etapou lidského vývoje a s jinou společenskou formací. Rovněž i s jinou duchovní a hmotnou úrovní, poznáním a prostředím člověka a společnosti.

Základními prvky dějinného procesu a vývoje člověka a společnosti a jejich vnější prostředí je vzájemná propojenost v nějaké časoprostorové jednotce. Dějinný proces má svou minulost, přítomnost a perspektivní budoucnost za stálého vytváření nespočetného množství skutečností, dějů a událostí. Člověk se ve svém životě začleňuje do duchovního, sociálního a společenského

prostředí, do pracovního úsilí a stává se anonymním a někdy viditelným činitelem v dějinném procesu.

Lidská společnost, její dějiny a historie

Lidské dějiny od svého začátku nepřetržitě existují a jejich trvání je závislé na existenci člověka a lidské společnosti. Zákonitosti vývoje člověka a lidské společnosti jsou totožné s dějinnými zákonitostmi v jednotlivých časoprostorových jednotkách, které se odehrávají mimo lidskou poznatelnost.

Lidský činitel je však schopný hodnotících úsudků o událostech, skutečnostech a dějích, ale jen v časovém odstupu a jen v určitých lidských souvislostech. Touha a snaha každého člověka po lepším naplnění a prožití lidského života je hnací duchovní silou jednání a konání, které vytváří pokrok a podmínky pro změnu společenského řádu té či oné lidské civilizace.

Lidskou společnost je však možné přirovnat ke stále odumírajícím a obnovujícím okům obrovské sítě, která se stále pohybuje ve vesmírném prostoru z minulosti k neznámé budoucnosti. Jediným pojítkem s právě uplynulou minulostí je faktor přítomnosti, stálý reprodukční proces, přínos lidských duchovních a pracovních zkušeností a lidské vědomí existence. Dějinnou minulost lidstva lze charakterizovat jako uplynulou realitu, ve které se tvoří a vznikají nové reality a formuje se blížká i vzdálená budoucnost.

Vzájemná působnost a vzájemná podmíněnost jednotlivce a společnosti je základním znakem dalšího dějinného vývoje. Míra účasti jednotlivého člověka na spoluvytváření dějin lidstva a jeho podíl na tvorbě dějin se v některých případech vymyká z nějakého průměru a stává se nadprůměrným. Dějiny člověka a lidstva jsou dějinami jeho duchovního a pracovního úsilí, jeho společenských a politických forem, umění, techniky, morálky a jiných duchovních a pracovních projevů.

Smysl a cíl lidských dějin

Je lidský život jen předurčen a jsou lidské dějiny shodou již předem určených realit, anebo jsou projevem lidské duchovní a pracovní činnosti? To jsou otázky, na které člověk a společnost ve svém vývoji stále hledali a hledají i nalézají různé odpovědi. Je nespornou realitou, že člověk a jeho poznávací schopnosti nejsou schopny zachytit a vyhodnotit minulé a současné reality ve všech

souvislostech, příčinách, důvodech a důsledcích. Na základě dílčích znalostí vytváří člověk řadu vědeckých a nevědeckých hypotéz, teorií a domněnek, které vždy vycházejí ze stupně kvality současného lidského myšlení a poznání.

Dějiny člověka a lidské společnosti se jeví jako neustálý vývojový proces za neustále kvalitativní přeměny člověka, společnosti, v měnícím se vnějším prostředí. Tento vývojový proces probíhá za neustálé biologické, chemické a fyzikální přeměny v kvalitu a kvantitu živé a neživé hmoty. Tento vývojový proces probíhá však za neustálého nárůstu a rozvoje jeho duchovna. Dějinný vývoj se zřejmě uskutečňuje na základě cyklicky opakovaných procesů duchovní a hmotné podstaty. U fyzické podstaty člověka jsou platné zákonitosti hmotného prostředí, kdy na další generace přechází návaznost pracovního a tvůrčího úsilí i po smrti jedinců. U duchovní podstaty se zachoval a přenáší duchovní odkaz pro další generace.

Ve vývojovém a dějinném procesu člověka a lidské společnosti existuje neustálá cyklická proměna živé a neživé hmoty ve směru bytí. Proměna, ve směru bytí – vývoje a rozvoje – je narůstání a změna kvality lidského duchovna a poznávacího procesu. Lidský život se jeví jako něco daného a vyskytující se realita v náhodných souvislostech v kontinuálním lidském vývoji, který je omezen neznámou časoprostorovou jednotkou, jež se vymyká a přesahuje poznatelné možnosti lidského činitele.

V lidských dějinách existují anonymní i výjimečné osobnosti, které svým významem a individualitou vystupují z anonymity do dějinného popředí. Anonymní a výjimečné osobnosti jsou však součástí sociální struktury lidské společnosti, která se vyznačuje značnou složitostí a proměnlivostí a lidské rozdílností a nerovností. Člověka a společnost je možno z lidského úhlu pohledu posuzovat podle různých kritérií vytvořených vždy jinými v jiné realitě.

Lidské dějiny tvoří nepředstavitelný souhrn uplynulých událostí a jejich vztahů, vazeb, příčin, důvodů a následků, účinků a společenských a hmotných jevů. Vývojová zákonitost platná pro vesmír a veškeré vesmírné dění platí i pro člověka a lidstvo a vytváří nějaký rámec, ve kterém se odehrávají i lidské a společenské reality.

Člověk a lidstvo ve svém vývojovém procesu si postupně vytvářeli a vytvářejí filozofii své existence a svých dějin, vycházející vždy ze současného poznání. Lidský činitel na základě svých poznatků posuzuje minulost, současnost

a vytváří vždy nový subjektivní pohled na svou minulost – svou historii. Každá lidská generace cítí potřebu sestavovat znovu lidskou historii a naplňovat minulost vždy svým novým pohledem a výkladem.

Minulost lze vždy zkoumat jen z pohledu současnosti a historik je vždy spojen svou existencí s dobou, ve které žije. Historické poznání lze charakterizovat jako průběžný proces interakcí mezi subjektem (historikem) a objektem (fakty). Historické poznání není souhrnem uplynulých realit, dějů a událostí, ale souhrnem různých soudů o nich. Historické poznání je vždy relativní a historická pravda je vždy subjektivní. Podstata historické práce je skryta ve vědomí uspořádanosti toho, co historik předkládá společenské veřejnosti. Historie lidstva je jakýsi pohled na minulost, ale pohled vždy vycházející z přítomnosti, a protože se pohledy stále mění, je nutno historii tvořit vždy znovu.

„První kategorií lidského vědomí není vzpomínka, ale předtucha, očekávání a příslib.“ (Georg Wilhem Fridrich Hegel, 1770–1831)

Lidská perspektiva

Historie představovala v antice podobu lidského života v tom smyslu, že byla jako lidský život pomíjivá. Historie byla vytvářena lidskými činy a památku na ně uchovávala poesie a dějepiscectví. Evropský středověk přinesl trojrozměrný vesmír. Člověk se z planety díval k nebesům a dolů do pekel. Pokud se vesmír stal pevným a seřazeným prvkem, nevznikly pro lidskou civilizaci a křesťanství velké potíže zasadit náboženskou víru do tohoto statického seskupení. Evropská renesance však přinesla zpochybnění Boha a 19. století i nový kult hmoty. Ve 20. století vzniklo pluralitní vidění člověka a společnosti a lidského světa, kde má své místo ateismus i náboženství, duchovno i materialismus. Duchovný i hmotné vidění světa. Bůh i hmotná nicota.

Milníky na cestě lidského poznání jsou například spojeny se jmény Koperník, Galilei, Newton, Einstein a dalšími. Se jmény těchto mužů jsou spojeny teorie, které způsobily základní změny názorů na vesmír, na člověka, na hmotu, a které ovlivnily způsob lidského myšlení.

Podle materialismu jsou lidské dějiny determinovány ekonomickými silami, podle Freuda závisí individuální osud člověka na jeho pudových silách. V 19. století objevil člověk, že je sídlem konfliktů. Marx našel konflikty ve společnosti, Kierkegaard v lidské duši, Heidegger v bytí člověka a psychologové

v jeho mysli. V 19. a 20. století byla překonána strnulost středověkého myšlení rozvojem moderního poznání i moderní historie, která svým průzkumem a snahou po rekonstrukci dějinných událostí určila nové směry hodnocení minulosti a hledání dějinného smyslu a důvodu. Rozvoj studia literatury, civilizací, přírody se stal předpokladem pro rozvoj racionálního vědeckého technického poznání. Člověk objevil časovou posloupnost živých forem, která vyvrcholila ve vývojových teoriích. Člověk objevil nové zdroje energie, které byly předehrou k dobývání prostředí okolo planety. Člověk dosáhl převratných úspěchů v sociální a společenské úrovni a v sociálních jistotách. Úměrně s objevením mikrosvěta a makrosvěta a v souvislosti s tím se však také objevila propast času minulého a budoucího, kterým vystupuje a šíří se antropogeneze.

Soudobé pojetí vesmíru – s vývojovou strukturou – se jeví mnohem příznivějším prostředím pro křesťanskou víru, nežli materialismus, a to za předpokladu existence vesmírného vývojového pohybu a konečného cíle. Vize christologie se setkává se vzestupnou antropogenezí.

Lidský činitel je schopen hodnotit svou minulost z hlediska hodnot současné společnosti, ale nikdy ne z hlediska absolutních hodnot cíle dějinného vývojového procesu. Zápasy o hodnoty a zápasy o nová kritéria prolínají dějinný proces lidstva. Dějiny lze považovat za neustálý vývojový proces tvůrčí činnosti. Čas znamená zrod nepředvídatelného, něčeho nového. Tvořivé jednání člověka je umocněno rozsahem schopností člověka a souvisí s vnějším prostředím, ve kterém, prožívá svůj život. Lze i konstatovat, že lidská bytost je tvůrcem svého života, kdy vlastní osobní prožitky si sama naplňuje v prostředí druhých – v daných vnějších společenských a hmotných podmínkách.

Lidské dějiny mají svůj neznámý počátek a skrze lidského činitele dostávají subjektivní smysl. Lidský činitel však stále hledá objektivní smysl, cíl, důvod a příčinu svých dějin.

Hledání smyslu národních dějin

Hledání smyslu národních dějin je hledání smyslu existence národa jako etnika na určitém místě v časoprostorových jednotkách. Je to hledání podle určitých znaků vymezujících národ a jeho generační kontinuitu v lokálním a globálním vývojovém procesu – v nějakých etapách jeho existence.

Smyslem hledání se pak stává snaha z různých úhlů poznávací činnosti charakterizovat jeho dějinnou kontinuitu v minulosti, současnosti a z hlediska další možné perspektivnosti. Smyslem se stávají i různé úhly pohledu na vývojové souvislosti, jevy, příčiny, děje, důvody a dějinné proměny provázející kontinuitu a národní a státní existenci. Národní a státní existenci a časové proměny v lokálním i globálním vývoji, který je součástí dějin lidského společenství.

Takový záměr vždy vychází ze současného poznávacího procesu a z úhlu pohledu, který je zaměřen do minulosti, z reálné současnosti badatele, ale i z dalších možných národních a státních perspektiv.

Na počátku 21. století nachází se význam národů a národností již trochu ve stínu nadstátních a nadnárodních celků, vznikajících na federálním základě. Jedná se o celky, které se sdružují na občanském, politickém a hospodářském principu. Sjednocovací proces národů a států v evropském prostoru stále probíhá při zachování národní a státní identity, ale již v prostředí velkých nadnárodních celků a stále expanzivnějších nadnárodních politických a hospodářských korporací.

Národ a národní státnost v evropském pojetí získávají nový smysl při hledání evropské identity proti globálním velmocím a hledání postavení národní identity a kontinuity v evropské nadnárodní státnosti již v globálním a multikulturním prostředí na planetě.

1. Český národ a jeho symbolika

Úsvit a vznik české státnosti a národa se odehrával v rámci evropského a stře-
doevropského prostředí, a to spolu s vývojem jiných evropských národů
a států. Česká státnost a český národ je propojen s jinými evropskými národy
a jejich státností.

Česká dějinná státnost probíhala ve stře-
doevropském dění a vytváření
středověkého pojmu národa a jeho kulturní a jazykové vyspělosti v evropském
dějinném kontextu. Česká státnost a středověký národ vznikl na pokraji Svaté
římské říše a v její působnosti jako jeho nezávislá a suverénní součást. Jako
součást, kdy stře-
doevropské vládnoucí rody a šlechta byly vzájemně propojeny
a vytvářely vládnoucí elitu nadnárodní povahy v měnících se územních
teritoriích středověké státnosti. Je to období, kdy vladařská, státní a národní
symbolika měla značný význam.

Národní a státní symbolika je spojena i s českou panovnickou a státní sym-
bolikou. Panovnická a národní symbolika se propojují v rámci státní symboliky.
Ve vývoji symboliky vladař, stát a určité předměty jako čelenka, koruna, ale
i symbolika náboženská a vojenská i rodová byly výrazem suverenity moci.
Ve středověku neměly rodové znaky na mincích a pečetích jen osobní charakter,
ale vyjadřovaly mocenské aspekty a panovnickou kontinuitu na určitém území
a v určitém státě. Dějinné události se často transformovaly i v další symboliku
jako například v nápěvy, hymny, prapory a jiné symbolické projevy. Současná
státní symbolika vyjadřuje společenské označení a symbolika národní a státní
navazuje na minulost, která má význam pro současnost i perspektivu.

Vývoj české státnosti a národních dějin

Příchod českých a moravských kmenů do středoevropského prostoru

Území dnešní České republiky bylo osídleno před 75 tisíci roky a o jeho osídlení svědčí archeologické nálezy z doby asi před 28 tisíci lety. Od 3. století před naším letopočtem obývali toto území Keltové (Bojové) a v 1. století našeho letopočtu přicházeli germánské kmeny Markomanů a Kvádové. V 5. století se začali objevovat první Slované.

Od doby Karla Velikého tvořily slovanské kmeny a jejich předstátní a polo-státní formace příhraniční a hraniční zájmovou oblast Svaté římské říše a říše německých králů. Vznikající moravská říše a následný český knížecí útvar se nestal součástí Svaté římské říše a německého království, ale byl jen zavázán povinností poplatků jako *tributum pacis* (poplatek za mír), který se měnil podle okolností, a případnou vojenskou pomocí.

Teprve v 9. a 10. století vzniká určitý lenní poměr. Není to již závislost osobní, ale závislost knížectví. Česká knížectví a později království však nikdy nebyla správní součástí německého království nebo Svaté římské říše, která představovala nadnárodní a nadstátní útvar ideově propojený křesťanstvím.

Prvotní písemné zprávy

Při stěhování národů obsadily naše dnešní státní území slovanské kmeny, a to včetně českých a moravských. Příchod Čechů zachytili pozdější kronikáři a převyprávěli pod vlivem biblických a antických vzorů. Zřejmě nejznámější je kronika děkana Kosmase, která také podala geografický a přírodopisný popis země. Legendární vyprávění Kosmy a jiných středověkých kronikářů v 19. století přetvořili čeští národovci do umělecké a literární podoby a do výtvarného umění, a tak vytvořili písemné a umělecké legendy a bájesloví o české minulosti.

Zpráva o Sámově říši 623 až 658 n. l.

Dobovou zprávu o prvním nadkmenovém útvaru západních Slovanů obsahuje latinsky napsaná kronika v Burgundsku (asi 660 našeho letopočtu). Je to zpráva, která informuje, že slovanské kmeny Moravanů a Čechů, západně od Dunaje byly napadeny kočovnými Avary. Na obranu proti nim vytvořil franský kupec Sámo kmenový svaz, který se později úspěšně bránil proti germánským Frankům.